תורה אור

כדרב הונא אמר רב דאמר *רב הונא אמר רב אשם שניתק לרעיה ושחטו סתם כשר לעולה: המעלה מבשר חטאת [וכו']: ת"ר מנין למעלה מבשר חטאת ומבשר אשם ומבשר קדשי קדשים ומבשר קדשים קלים וממותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות שפטור? ת"ל "עולה" מה עולה שהיא ראויה להעלאה אף כל שראויה להעלאה, מנין שאף היוצק והבולל והפותת והמולח והמניף והמגיש, והמסדר השלחן, והמטיב את הנרות, והקומץ והמקבל (א) בחוץ שפטור? ת"ל °אשר יעלה עולה או זבח מה העלאה שהיא גמר עבודה אף כל שהוא גמר עבודה: עד שלא הוקם המשכן [וכו']: יתיב רב (א) ב] הונא בר רב קטינא קמיה *דרב חסדא וקא קרי °וישלח את נערי בני ישראל א"ל הכי אמר רב אסי ג] קרבו ופסקו, סבר לאותוביה ממתניתין, שמעיה דקאמר משמיה דרב אדא בר אהבה *עולה שהקריבו ישראל במדבר אינה טעונה הפשט וניתוח" ד] אותביה "ברייתא דשויא בכולהו דתני' עד שלא הוקם המשכן ה] הבמות מותרות ועבודה בבכורות והכל כשירין ו] להקריב בהמה חיה ועוף זכרים ונקבות תמימין ובעלי מומין טהורין אבל לא טמאין והכל קרבו עולות ועולה שהקריבו ישראל במדבר טעונה הפשט וניתוח ונכרים בזמן הזה רשאין לעשות כן תנאי היא דתניא °וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו ר' יהושע בן קרחה אומר זו פרישות בכורות רבי אומר זו פרישות נדב ואביהוא בשלמא למ"ד זו פרישות נדב ואביהוא היינו דכתיב °הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש אלא למ"ד זו פרישות בכורות היכא רמיזא? דכתיב °ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי אל תקרי בכבודי אלא ז] במכובדיי, דבר זה (אמר) הקב"ה למשה ולא ידעו עד שמתו בני אהרן, כיון שמתו בני אהרן אמר לו: אהרן אחי, לא מתו בניך אלא להקדיש ח] שמו של הקב"ה, כיון שידע אהרן שבניו ידועי מקום הן שתק וקבל שכר ט] שנאמר °וידום אהרן וכן *בדוד הוא אומר °דום לה' והתחולל לו *אע"פ שמפיל לך חללים חללים את י] (שתוק) וכן יא] *בשלמה הוא אומר °עת לחשות ועת לדבר" פעמים יב] (ששותק ומקבל שכר על השתיקה יג] ופעמים שמדבר ומקבל שכר על הדבור, והיינו דא"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן מאי דכתיב °נורא אלהים ממקדשיך" אל תיקרי "ממקדשיך" אלא ממקודשיך בשעה יד] *שעושה הקב"ה דין בקדושיו מתיירא ומתעלה ומתהלל אלא קשיא עולה? תרי תנאי היא *דתניא ר' ישמעאל אומר כללות נאמרו בסיני ופרטות טו] באהל מועד ר"ע אומר כללות ופרטות נאמרו בסיני ונשנו באהל מועד ונשתלשו בערבות מואב אמר מר הכל כשירין להקריב מנא הני * מילי? אמר רב הונא דאמר קרא °ויבן נח מזבח לה' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל עוף הטהור" *בהמה טז] כמשמעו, *חיה בכלל בהמה, זכרים

כדרב הונא אמר רב כו' שניתק לרעייה · שניתק מדין הקרבה ומסרוהו לרועה עד שיסתאב דקי"ל (תמורה דף יח.) כל שבחטאת מתה באשם רועה: עולה · אשר יעלה עולה: גמר עבודה · שאין אחריה עבודה ואיתרבו להו בהא כל כגון המנסך ומקטיר קטרת ומקטיר קמצים יז] ומקטיר מנחת כהנים: ויתיב רב חסדא וקאמר וישלח את נערי בני ישראל · נראה בעיני שהספרים חסרים כאן ולא ידעתי מה, ואם אין חסרין זהו פירושו יתיב רב חסדא וקאמר להאי קרא וישלח את נערי וגו' ומפרש דאלו הבכורות: א"ל *רב הונא הכי אמר רב אסי ופסקו · אותו היום פסקה עבודה מן הבכורות שמסיני נצטוו על הכהונה כדיליף לקמן ושמשו נדב ואביהוא כל אותה שנה ראשונה עד שהוקם המשכן ומתו: לישנא אחרינא הכי אמר רב אסי ופסקיה · צריך להפסיק כאן יח] נגינת טעם המקרא באתנחתא ולא יקרא בטעם פשטא כמו שאנו קורין אותו דכשהוא נקרא בטעם פשטא משמע שקריאת נערי בני ישראל דבק על ויעלו עולות משמע שהם העלום אבל כשאתה קורהו באתנחתא עומדת התיבה לבדה ואינה דבק על ויעלו וי"ל שלא שלחם אלא להביא הקרבנות ולעמוד עליהם ויעלו עולות אותם שכשרים להעלותם דהייט נדב ואביהוא שמשבאו לסיני הופרשו הכהנים כדיליף לקמן: סבר רב חסדא יט] לאותביה מתני' · דקתני שנהגו עבודה בבכורות עד יום הקמת המשכן: שמעיה · רב חסדא לרב (הונא) *חנא, דיתיב וקאמר הו משמיה דרב אדא כו': כ] איתיביה מברייתא דשויא בכולהו · שתהא שוה להשיב על כל דבריו: עולה שהקריבו ישראל במדבר סיני · קודם מתן תורה וישלח את נערי וגו': והכל כשרין ליקרב · כדמפרש ואזיל בהמה וחיה ועוף כו': והכל קרבו עולות · השתא משמע שלא היו מקריבין אלא עולות ולקמיה פריך עליה: רשאין לעשות כן · דלא נאסרו להן הבמות: יתקדשו · מלעלות ואע"פ שרגילין לגשת אלי ולהעלות, העד בהן שלא יעלו בהר: זו פרישת בכורות · הזהיר את הבכורות כא] (להפריש) מן ההר: זו פרישת נדב ואביהוא · כלומר לא נקראו בכורות כהנים אלא מי הן הכהנים הנגשים שהוזהרו כאן לפרוש מן ההר זה נדב ואביהוא שנעשו כב] בסיני כהנים והן הכהנים הנגשים אל ה' להקריב קרבנות: היינו דכתיב · כשמתו נדב ואביהוא, אשר דבר וגו' כדקאמר בסיני (שמות יט) פן יפרוץ (ב) (בהם ה') וכיון שלא נזהרו לפרוש מן ההיכל בהקמת המשכן, פרץ בהם: אלא למ"ד זו פרישת בכורות היכא רמיזא · ה"ג ולא גרסי' פרישת נדב ואביהוא, היכא רמיזא מיתת נדב ואביהוא היכא רמוזה למשה קודם לכן דקאמר הוא אשר דבר: ונקדש בכבודי · נאמרה לו למשה ביום שנצטווה על מלאכת המשכן ורמז לו שביום שישרה שכינתו על הבית יתקדש בכבודיו ולא נרמז להבין מה הוא, עד שמתו: אלא כדי להתקדש כבודו של מקום עליהם · להודיע שהוא נורא על יראיו ומיודעיו וזהו הוא אשר דבר אני ביום שנצטויתי על המשכן ונקדש בכבודי באותם הנכבדים וקרובים לי אקדש: שנאמר וידום אהרן · הרי ששתק וקבל השכר, מפרש בב"ר שמתוך כך זכה ונתייחד אליו הדיבור שנאמר אחרי אותו ענין פרשת שתויי יין ולא הוזכר באותו דיבור משה אלא אהרן: נורא אלהים ממקדשך · אלהים זו מדת הדין אימתי הוא נורא, ע"י שהוא עושה דין במקודשיו: אלא עולה קשיא · דקתני הכא כג] [דטעונה הפשט] וניתוח: כללות נאמרו בסיני · כגון מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו וגו' ולא נתפרשו הלכות עולה ושלמים שם: ופרטות באהל מועד · לאחר שהוקם המשכן נאמרה ת"כ למשה ושם נתפרשו והפשיט ונתח (ג) לרבי ישמעאל (שמעי') דעולה שהקריבו בסיני לא הוטענה הפשט וניתוח: כד] נשתלשו בערבות מואב · משנה תורה שחזר משה ואמרה להם על הסדר כדכתיב (דברים א) בעבר הירדן בארץ מואב הואיל משה וגו': חיה בכלל בהמה · דכתיב זאת הבהמה אשר תאכלו וגו' וסמיך ליה איל וצבי ויחמור וגו' (שם יד):

ה"ג

מה העלאה שהיא גמר עבודה כו' · סוגיא זו קשה אההיא דלעיל בריש השוחט (דף קז: ושם) דדרשינן להכי כתב רחמנא או לרבות את הזורק דלא תיתי מבינייא ומשום הכי פטור מקבל בחוץ:

ויתיב וקאמר וישלח וגו' · פירש בקונטרס ויתיב רב חסדא וקאמר *ונראה לפרש דיתיב וקאמר ארב הונא קאי: **א"ל** הכי אמר רב אסי ופסקוהו · פי' כמו שאמרת אמר רב אסי דוישלח היינו עבודה בבכורות אבל חכמים הפסיקוהו ומנעוהו מלומר כן ושני לשונות שבקונטרס עיקר:

רמזו הקב"ה למשה ולא ידעו · פי' ולא ידע במי אבל היה יודע שעתיד הקב"ה לקדש את המשכן באדם גדול דאמרי' במדרש* שאמר לו משה לאהרן הייתי סבור בי או בך:

וקיבל שכר על שתיקתו · תניא בתורת כהנים שבשכר זה נתייחד אלו הדיבור דכתיב בפרשת יין ושכר אל תשת וידבר ה' אל אהרן ולא כתיב אל משה ותימה דבסיפרי דריש בפרשת קרח דכתיב וידבר אל אהרן שומע אני שהדיבור אל אהרן ת"ל כאשר דבר ה' ביד משה לו בפרשת מחתות השרופים הא למדנו שהדיבור למשה שיאמר לאהרן ושמא זה קורא נתייחד הא דכתיב אל אהרן ולא שיאמר לבני ישראל:

כללות נאמרו בסיני כו' · הוה מצי לאיתויי מדר' יוסי הגלילי דאמר בפ"ק דחגיגה (דף ו: ולקמן קכ:) דאין טעונה הפשט וניתוח ודלמא

לעיל ס: קיב. נזיר כה: ע"ש מנחות ד. פסחים עג. תמורה יח.

ויקרא יז:ח (בשחוטי חוץ) ואליהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר יגור בתוכם אשר יעלה עולה או זבח ואל פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אותו לה' ונכרת האיש ההוא מעמיו

עבודה בבכורות - עד מתי

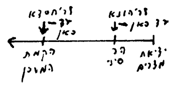

[לפי גי' רש"י ז"ל דר"ח ויתיב רב חסדאוקאקרי]

שמות כד:ה וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים

חגיגה ו: ע"ש תוספתא דפרה פ"ג [לקמן קכ. ע"ש]

[נ"ל הונא]

*אחרי הסוגריים הגמ' מתיחסת לשאלה השניה בענין הפשט וניתוח

ויקרא י:ג ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידום אהרן

⊕ נ"ל ע"פ מסקנת הגמ' "קודם מתן תורה": לאו דוקא אלא הכוונה הוא עד זמן שהוקם המשכן - אהל מועד

[גרסת הילקוט ע"י דוד]

גיטין ז. ע"ש

[גי' הילקוט ע"י שלמה]

* "חללים" = תוצאה מורשת "האלה והתחולל"

** שמות יט:כא [illegible]

כב] וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו פן יפרץ בהם ה'

כד] ויאמר אליו ה' לך רד ועלית אתה ואהרן עמך והכהנים והעם אל יהרסו לעלת אל ה' פן יפרץ בם

[נדרים פא: וש"נ]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' יתיב רב חנא בר רב קטינא: (ב) רש"י ד"ה היינו וכו' פן יפרוץ בם ה': (ג) ד"ה ופרטות וכו' ונהא שמעינן לרבי ישמעאל דעולה:

*עי' למעלה בפסוקים כב ו-כד

נ"א ולי נראה לפרש כו' נ"ק

נושא/מבנה

"מנין" ◇ רשימות של דברים ופעולות שאין עליהם חיוב "חוץ"

[רבה שמיני פרשה יב]

◆

שיטה מקובצת

א] והמקבל דמים בחוץ: ב] רב חנא בר רב קטינא קמיה דרב חסדא ויתיב וקאמר וישלח את: ג] תיבת קרבו נמחק: ד] וניתוח אותביה מברייתא' דשויא: ה] המשכן היו הבמות: ו] כשרין ליקרב אות ה' נמחק: ז] אלא בכבודי דבר זה רמז הקב"ה ואות מ' ל"ש ותיבת אמר נמחק: ח] להקדיש כבודו של מקום עליהם כיון שידע תיבות שמו של הקב"ה הוא טעות הדפוס: ט] שכר על שתיקתו שנאמר: י] את דום תיבת שתוק נמחק: יא] וכן שלמה הוא אומר: יב] פעמים שאדם שותק ומקבל אות ש' נמחק: יג] השתיקה ופעמים שמדבר ומקבל: יד] בשעה שהקב"ה עושה דין בקדושיו: טו] ופרטות נאמרו באהל מועד: טז] בהמה ועוף כמשמעו חיה הרי היא בכלל: יז] קמצים של מנחות: יח] כאן טעם נגינת המקרא: יט] לאותובי' ממתני': כ] כו' הס"ד ומה"ד עולה ואח"כ מה"ד איתיבי': כא] הבכורות לפרוש מן: כב] כהנים בסיני והן: כג] הכא דטעונה הפשט וניתוח: כד] מה"ד ונשתלשו בערבות:

נושא

• ב' נדונות בעד מתי שימשו הבכורות בכהונה א) עד מזמן הר סיני בלבד ב) עד הקמת המשכן

• ממתי (בגגו) בצ' דעות הפשט וניתוח

מבנה

△ ב' אמורות של ר' הונא שאח"כ ר' חסדא מתקיף בכלום מברייתא

⋈ "תנאי"

נושא

מיתת בני אהרן וקידוש שם ה' ושתיקת אהרן

[שהקב"ה עושה דין במקודשיו כך גירסת הילקוט]

מבנה (עד קלג:)

△ "אמר מר" בלולים מהברייתא בה"ל "עד שלא..."

נושא

המקור לעד שלא הוקם המשכן הכל כשירין להקריב

נ"א בהמה ועוף כמשמעו נ"ק